

non docet, sed tamen prudentialiter regulat, ne propter hoc quod ex parte mea se tenet de defectu, debeat desperare, quia iste defectus est ex parte conditionis subjecti defectibilis, non ex parte mediorum, quæ etiam sufficiunt vincere hanc defectibilitatem subjecti. Unde spes prout innititur mediis, semper habet sufficientem certitudinem ad prudentem regulationem, et efficacem tendentiam in finem. Unde dicitur Isai LIX: *Ecce non est abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat; neque aggravata est auris ejus, ut non exaudiat, sed iniquitates vestrae dividerunt inter vos, et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem ejus ut non exaudiret.* Ubi ponitur summa certitudo ex parte mediorum, tam quoad virtutem salvandi, quod nomine manus designatur; quam ex parte voluntatis Dei dantis illa media, quod nomine auris signatur non aggravata ad exaudiendum, unde formatur certum et firmum dictamen practicum de indefectibilitate mediorum, licet ex parte subjecti, voluntarie per peccata sua possit illa media a se repellere, sed tamen firmitas spei, et ejus dictamen, non fundatur in eo, quod tenet se ex parte subjecti, sed ex parte mediorum.

V. Dices: Si hoc motivum practicum derivatur ab ipsa fide in objectum spei; ergo non potest destrui tale motivum, et convenientia objecti propositi, nisi destruat motivum fidei, et sic non dabitur desperatio sine infidelitate. Respondetur: Nego sequelam, quia est duplex certitudo in objecto spei, altera credita per fidem, altera regulata per fidem. Credita per fidem est ipsa convenientia objecti, et assequibilitas ejus, quantum est ex parte omnipotentia, et voluntatis Dei, unde qui hoc negaret esset infidelis; alia

certitudo est in objecto spei solum regulata per fidem, quatenus ista media applicantur ad subjectum, et ex parte subjecti oritur defectibilitas, qua potest repellere ista media a se, unde requiritur tamquam conditio necessaria ut fiat comparatio ex parte subjecti, quantum ad proportionem, quam habet juxta statum, et conditionem suam respectu boni assequendi. Et in hac comparatione facienda regulatur practica a fide, quatenus fides extensive est practica, non autem speculative certificatur de illa, unde everti potest, et evacuari ista conditio requisita ad sperandum, sine hoc quod evertatur certitudo credita per fidem circa ipsum objectum speratum, et ejus convenientiam: possumus enim deficere in spe, non solum ex negatione bonitatis objecti, seu potestatis Dei ad auxiliandum, sed etiam ex defectu conditionis requisitæ ad sperandum, scilicet quia comparando nos ad assecutionem illius boni aestimamus ita esse excessivum, ut de facto nunquam detur nobis auxilium ad assequendum, et sic ex pusillanimitate recedit, non ex negatione bonitatis objecti: et hanc comparisonem, seu applicationem inter nos, et bonum assequendum, regulat fides, non credit. Quod vero talis comparatio requiratur ad sperandum supra ex D. Thomas ostendimus disputatione præcedenti, articulo quarto.

VI. Ad primam difficultatem supra positam, respondetur non requiri quod sim certus de applicatione mediorum ex parte mea, certitudine quasi speculativa, sed sufficit certitudo quasi practica, quatenus fides ipsa, quæ per dilectionem operatur practica est, dirigitque voluntatem prudentialiter ut eliciat efficacem voluntatem tendendi in assecutionem finis, quia cum ex parte Dei sim certus de indefectibilitate, tam vo-

luntatis, quam potestatis, fides format dictamen practicum certum de omni requisito ad tendendum firmiter in assecutionem finis ex parte mediorum, quorum firmitati nititur fides solum, non firmitati ex parte mea, quam fides non certificat, neque ad dictamen practicum formandum de tendentia in illum finem certa, et infallibili id requiritur. Et quoad hoc roborantur exempla adducta, et deficit adductum in contrarium, de intendente emere civitatem pecunia, de qua non est certus quod mittetur sibi a rege; opposito enim modo proceditur in spe, nam ille emptor est certus de voluntate recipiendi pecuniam, incertus autem de ejus missione; in spe autem sum certus quod Deus vult dare auxilium, neque ex parte sua deficit, incertus autem de voluntate mea, quod sit sicut oportet, et ideo spes ex parte sui motivi certissima manet; ex parte vero subjecti certa non est. Cum autem spes non reguletur per ea, quæ tenent se ex parte subjecti, sed ex parte motivi cui innititur, inde est, quod practice spes est certa, quia ex parte suæ regulationis, et motivi certæ regulæ innititur, ratio autem practici ex conformitate ad regulam desumitur. Si autem haberet certitudinem de assecutione et mediis, etiam prout receptis in subjecto, haberet etiam certitudinem speculativam, et non solum practicam.

VII. Ad secundum negatur minor loquendo de certitudine practica, licet speculativam certitudinem non habeat spes. Et ad probationem dicitur Concilium definire, quod nullus est certus de sua salute certitudine speculativa; de certitudine autem practica potius definit Concilium, quod debemus habere firmissimam spem in Deo. Et quando additur, quod unum ex mediis in

quo continetur nostra salus est liberum arbitrium, et opera ejus, seu merita nostra, quæ sunt fallibilia, repondetur liberum arbitrium, et ejus opera secundum se, et ut fallibiliter procedunt, non se habere ut medium, sed ut subjectum recipiens a Deo virtutem et fortitudinem, quibus quasi mediis tendat. Unde spes non innititur libero arbitrio, et operibus ut ab ipso sunt quasi mediis quibus regulatur in sperando. Ideoque non tenet hic exemplum de duplici præmissa concurrente ad conclusionem altera evidenti, altera probabili, quia ibi utraque tenet se ex parte medii; in præsentem autem fallibilitas liberi arbitrii tenens se ex parte subjecti, non concurrat ut medium, sed solum opera meritoria, ut sunt ex gratia Dei, et sic totum cui innititur spes, et a quo regulatur est id quod tenet se ex parte Dei.

VIII. Circa secundam difficultatem, etiam ex dictis constare potest solutio, et multis omissis, quæ tradit Torres disp. LXIV, dub. II, circa illud judicium peculiare, quo mediante fides communicat spei certitudinem. Respondetur ex dictis, quod fides duplicem certitudinem communicat spei, alteram creditam, et quasi speculativam; alteram regulatam, et quasi practicam, et utraque ad sperandum requiritur, et ex cujuscumque defectu potest deficere spes, quæ utramque requirit. Prima certitudo est, quod ex parte Dei nunquam deficiet in perducendo nos ad assecutionem salutis, neque ex parte virtutis, seu potentia, neque ex parte voluntatis, quia vult omnes salvos fieri: sed hæc certitudo est quasi in communi, quia solum est certitudo de eo quod omnibus commune est. Et non dicitur esse certitudo in communi, quasi non habeat individua de quibus talis detur certitudo, nam eo-

dem modo est certum Deum ex parte suæ virtutis, et bonitatis nulli deficere, atque mihi non deficere. In quo valde æquivocatur Torres ubi supra, et Vazquez non intelligens D. Thomam quando docet posse aliquem retenta recta existimatione in communi, quod omnis fornicatio est mala habere corruptam existimationem in particulari, quod hic et nunc sit bonum sibi eligere fornicationem, sicut habet S. Thomas 2-2, quæst. xx, art. ii, quæst. clxii, art. iv ad primum. Non est sensus D. Thomæ, quod aliquis potest existimare hanc fornicationem in particulari esse bonam retenta recta existimatione circa fornicationem in communi, nam ita erraret contra fidem qui diceret hanc fornicationem in particulari esse bonam, quam qui diceret omnem esse bonam, et ita sine errore fidei aliquis posset eligere omnem fornicationem, atque aliquam in particulari. Sed sensus D. Thomæ est, quod retenta existimatione in communi, quod omnis fornicatio est mala moraliter, in quo iudicio includitur, quod etiam ista in particulari sit mala moraliter, possit habere existimationem, quod sibi est bona delectabiliter ista in particulari, vel etiam omnis fornicatio quam velit eligere. Sed illud vocatur iudicium in communi, et hoc in particulari, quia illud pertinet quasi ad naturam, et quidditatem fornicationis ut actus moralis est, et ita est iudicium speculativum, quod de se respicit naturam objecti et actus, quando de aliquo singulari iudicas: hoc secundum pertinet quasi ad applicationem practicam ut eligatur, quæ applicatio semper est rei in particulari. Eodem modo in

liari, et hæc dicitur certitudo quasi in communi, quia respicit id quod ex natura sua objectum petit; secunda certitudo est quasi practica, quatenus fides iudicat prudenter, et recte procedere ad sperandum, et habere sufficientia motiva, ut efficaciter moveatur ad tendendum in Deum, etiamsi de ipso eventu non habeat omnimodam certitudinem, quia habet sufficiens inductivum in mediis, et ita certo fides iudicat mihi esse applicata hæc auxilia, vel applicanda iudicio practico regulativo, non iudicio assensus, et credibilitatis, et ita non credit certo, sed dirigit certo, et inducit prudentialiter, non certitudinem assensus veritatis; fides autem pro ea parte, qua format iudicium practicum non habet certitudinem credibilitatis, sed certitudinem prudentiæ, seu practicam, atque adeo illud iudicium, quod Deus mihi dat auxilia, et media requisita, est actus fidei practicus, non speculativus, et potest aliquis desperare ablato, seu destructo isto dictamine fidei, non destructa fide, quia fides non destruitur per hoc, quod dictamina practica destruantur, sed per hoc quod speculativi assensus per infidelitatem abjiciantur, et ideo stante potest stare desperatio.

DISPUTATIO VI.

DE DONO TIMORIS.

ARTICULUS I.

Utrum donum timoris sit habitus distinctus secundum suam rationem formalem ab habitu spei, et aliarum virtutum?

I. Et si præcipue agamus hic de timore filiali, qui solum pertinet ad donum timoris (ut postea ostendetur) tamen ex consequenti aliquid attingemus de timore servili, ut melius ratio ipsa timoris filialis explicetur. Supponendum ergo est, posse hanc controversiam in generali disputari, secundum quod de omnibus donis Spiritus sancti difficultas est, an sint distincti habitus ab omnibus aliis virtutibus, tam acquisitis, quam infusis; vel in speciali de dono timoris quis habitus sit, et quam rationem formalem habeat a reliquis virtutibus distinctam. In generali ergo loquendo de donis Spiritus sancti, controversia est inter D. Thomam, et Scotum, nam D. Thomas sentit dona esse habitus distinctos ab omnibus aliis virtutibus, etiam supernaturalibus; Scotus vero existimat dona ab illis non distingui, quia quæcumque homo operari potest in genere supernaturali, sufficienter per virtutes infusas operari potest. Scotum sequuntur aliqui antiqui, et ex recentioribus Vazquez, 1-2, disp. XLVII, et Lorca super quæstionem LXI, disp. xxxv, membro II. Communiter tamen S. Thomæ sententia præfertur non solum a Thomistis, sed etiam extra scholam S. Thomæ,

eamque ex antiquis sequuntur Alensis, Henricus, Durandus cum reliquis ad quæstionem LXIII, 1-2; Valentia, Montesinos, Suarez disp. I de spe sect. IV et lib. II de gratia, cap. XVII.

II. Hæc ergo sententia nunc supponenda est, ut conformior explicationi Scripturæ, quem numerat in Christo Domino septem dona Spiritus sancti Isaïæ XI, et constat illa non posse reduci ad virtutes cardinales, et theologales, quia dona pertinentia ad intellectum, ut sapientia, scientia, et intellectus non possunt esse habitus fidei, quæ est virtus theologica cum in Christo fuerint ista dona, et non fuerit fides; distinguuntur ergo a fide; et multo magis a spe, et charitate, quæ non sunt in intellectu, sicut illa dona. Similiter neque possunt esse virtutes cardinales, nam inter virtutes cardinales sola prudentia pertinet ad intellectum, non speculativum sed practicum, unde ei correspondere potest donum consilii, non autem donum sapientiæ, scientiæ, et intellectus, quæ versantur circa res divinas, et complectuntur intra intellectum speculativum. Similiter non possunt hæc dona esse virtutes intellectuales, quia virtutes intellectuales, scilicet sapientia, scientia, et habitus principiorum, sunt virtutes acquisitæ; dona autem Spiritus sancti sunt aliquid infusum, et supernaturale, debent ergo distingui a virtutibus intellectualibus acquisitis. Infusæ autem non dantur distinctæ a donis, non enim sicut infunditur temperantia infusa, et iustitia infusa, ita infunditur sapientia infusa, et intellectus principiorum, et scientia infusa, quia tractant de materiis, seu objectis scientiarum naturalium modo supernaturali, sicut virtutes morales infusæ versantur circa materiam virtutum moralium acquisitarum modo su-